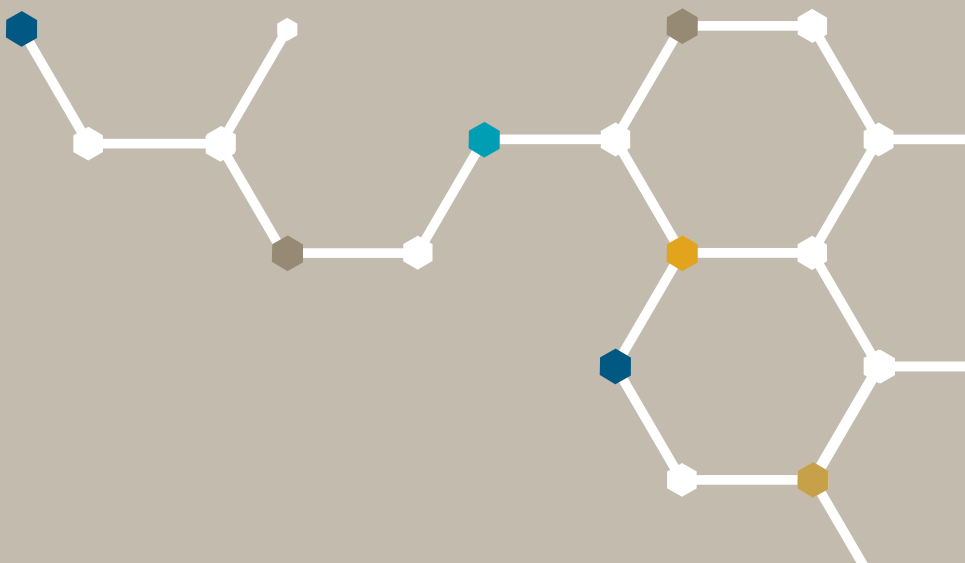

ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ο Συνήγορος του πολίτη ως πλαίσιο για την προαγωγή εφαρμογής της σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες

1.1. Θεσμικό πλαίσιο

Με το άρθρο 72 του ν. 4488/2017 ο Συνήγορος του Πολίτη, ορίστηκε ως η συνταγματικά κατοχυρωμένη Ανεξάρτητη Αρχή που αποτελεί το Πλαίσιο για την Προαγωγή της εφαρμογής της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα άτομα με αναπηρία. Για την εκπλήρωση της αποστολής του, το Πλαίσιο Προαγωγής τελεί σε συνεργασία με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.με Α.)

Αποστολή του Πλαισίου Προαγωγής είναι η παρακολούθηση, προαγωγή και προστασία της εφαρμογής της Σύμβασης και των δημόσιων πολιτικών, για την προώθηση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ.

Το Πλαίσιο Προαγωγής μεταξύ άλλων:

- Εκφράζει γνώμη για τη συμβατότητα των δημοσίων πολιτικών που προωθούνται σε κεντρικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, καθώς και για τη συμβατότητα της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της Σύμβασης,
- χειρίζεται και διερευνά αναφορές που υποβάλλονται ενώπιόν του σε σχέση με την παραβίαση δικαιωμάτων των ΑμεΑ,
- αναλαμβάνει δράσεις ευαισθητοποίησης σε θέματα σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση,
- εκπονεί μελέτες και έρευνες, σχετικά με την υλοποίηση άρθρων της Σύμβασης σε επιμέρους τομείς,
- υποβάλλει ετήσια έκθεση με την αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών, της εφαρμογής της κείμενης νομοθεσίας και προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης ελλείψεων και αναγκών που διαπιστώθηκαν, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει προτάσεις νομοθετικών ρυθμίσεων ή τροποποιήσεων,

- λαμβάνει κάθε άλλο πρόσφορο για την εξυπηρέτηση της αποστολής του μέτρο.

Ο ορισμός του Συνηγόρου του Πολίτη ως Πλαισίου για την Προαγωγή της εφαρμογής της Σύμβασης αποτελεί μια σχετικά πρόσφατη αρμοδιότητα της Αρχής, ήταν ωστόσο μια απολύτως λογική εξέλιξη, δεδομένου ότι ο Συνήγορος, ήδη από την ίδρυσή του και καθ' όλη τη διάρκεια των 20 ετών λειτουργίας του, χειρίζεται ζητήματα που αφορούν την προαγωγή και προστασία των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, τόσο με τη γενική του αρμοδιότητα ως διαμεσολαβητικός θεσμός εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών (αρ. 101 Σ., ν.3094/2003), όσο και με τις ειδικές του αρμοδιότητες ως:

- Φορέας παρακολούθησης εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης (ν. 3896/2010 και 4443/2016),
- Συνήγορος για τα δικαιώματα των ληπτών υπηρεσιών υγείας και των ωφελουμένων πολιτικών κοινωνικής αλληλεγγύης (ν. 3292/2004),
- Μηχανισμός πρόληψης των βασανιστηρίων & της κακομεταχείρισης (ν. 4228/2014)
- Συνήγορος για τα δικαιώματα του παιδιού (ν. 3094/2003).

Ο ν. 4488/2017 (άρθρο 69) ορίζει επίσης τον Υπουργό Επικρατείας ως Συντονιστικό Μηχανισμό σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 33 της Σύμβασης, με αρμοδιότητες:

- την παρακολούθηση θεμάτων που αφορούν στα δικαιώματα των ΑμεΑ,
- τον συντονισμό των αρμόδιων Υπουργείων για τη χάραξη και την εφαρμογή δημόσιων πολιτικών που προάγουν τα δικαιώματα των ΑμεΑ,
- τη συνεργασία με το Κεντρικό Σημείο Αναφοράς του άρθρου 70
- τον συντονισμό και την παρακολούθηση του έργου των συναρμόδιων Υπουργείων για την εφαρμογή της Σύμβασης στον ιδιωτικό τομέα
- τις αρμοδιότητες που καθορίζονται από τη Σύμβαση και το Πρωτόκολλο σε σχέση με την παρακολούθηση εφαρμογής της Σύμβασης

1.2. Η πρώτη Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία

Τον Ιούλιο του 2019, ο Συνήγορος συνέταξε την πρώτη Έκθεση στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του ως Πλαισίου προαγωγής της εφαρμογής της

Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα άτομα με αναπηρία και την υπέβαλε στην αρμόδια Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών. Η σύνταξη και η υποβολή της Έκθεσης συμπίπτουν χρονικά με την πρώτη εξέταση της Ελλάδας από την Επιτροπή του ΟΗΕ για τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη, στις 3 και 4 Σεπτεμβρίου 2019 και αφορούσε την τήρηση των υποχρεώσεων της χώρας, όπως αυτές προκύπτουν από τη Σύμβαση.

Η Έκθεση του Συνηγόρου είναι κωδικοποιημένη και ακολουθεί τη διάρθρωση της ίδιας της Σύμβασης προκειμένου να είναι ευχερέστερη η αξιολογήσή της από όλους τους αρμόδιους φορείς. Εξετάζει κατ' άρθρο πλημμέλειες και στρεβλώσεις τόσο της νομοθεσίας και του δευτερογενούς κανονιστικού πλαισίου όσο και της διοικητικής λειτουργίας και πρακτικής, τις οποίες διαπίστωσε ο Συνήγορος στο πλαίσιο διερεύνησης μεγάλου αριθμού αναφορών για παραβίαση δικαιωμάτων ΑμεΑ από όλους τους τομείς δράσης του. Παράλληλα με την ανάδειξη των υφιστάμενων προβλημάτων, ο Συνήγορος αναφέρεται επίσης σε συγκεκριμένες παρεμβάσεις του και διατυπώνει προτάσεις για τη βελτίωση προβληματικών ρυθμίσεων. **Επιδίωξη είναι η ανάδειξη και η αντιμετώπιση των εμποδίων και των δυσχερειών που ανακύπτουν κατά την πλήρη απόλαυση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, είτε λόγω ανεπάρκειας του νομοθετικού πλαισίου είτε λόγω παγιωμένων πρακτικών και συμπεριφορών.**

Οι παρατηρήσεις της Αρχής αναφέρονται στα άρθρα 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27, 28 της Σύμβασης και το πλήρες κείμενο της Έκθεσης βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Συνηγόρου¹⁰¹.

Ενδεικτικά ο Συνήγορος επισημαίνει:

- Την απουσία από το υπάρχον σύστημα προστασίας της αναπηρίας, το οποίο συνδέεται με το ιατρικό μοντέλο, ποιοτικών κριτηρίων αποτίμησης των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία (λειτουργικά κριτήρια), που αποτελούν δομικό στοιχείο του κοινωνικού μοντέλου (άρθρα 1-4)
- Την ανάγκη επέκτασης του εύρους της προστασίας, σε περιπτώσεις παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης λόγω αναπηρίας, και σε άλλους κρίσιμους τομείς, εκτός της εργασίας και της απασχόλησης, όπως η εκπαίδευση, η κοινωνική προστασία, η παροχή αγαθών και υπηρεσιών (άρθρο 5)
- Τις αρνητικές συνέπειες που επιφέρουν οι δυσκολίες ένταξης παιδιών με αναπηρία σε δημοτικούς βρεφονηπιακούς-παιδικούς στα-

101. <https://www.synigoros.gr/?i=equality.el.nea.587484>

θμούς, τόσο για τα ίδια τα παιδιά, όσο και για τους εργαζόμενους γονείς τους (άρθρο 7)

- Την απουσία του δευτερογενούς κανονιστικού πλαισίου το οποίο αφορά την προσβασιμότητα ΑμεΑ στα κτήρια, τα προβλήματα που παρουσιάζει η προσβασιμότητα στα μέσα μεταφοράς και την ανάγκη διασφάλισης της πρόσβασης στο ψηφιακό περιβάλλον (άρθρο 9)
- Το ζήτημα της αμφισβήτησης της δικαιοπρακτικής ικανότητας των ΑμεΑ που συχνά οδηγεί σε στέρηση δικαιωμάτων και απώλεια κοινωνικών παροχών (άρθρο 12)
- Τα προβλήματα των κρατούμενων με αναπηρία και προτείνει την αντιμετώπισή τους μέσω της δημιουργίας ειδικής δομής στα σωφρονιστικά καταστήματα με εκπαιδευμένο προσωπικό για την εξυπηρέτηση των καθημερινών αναγκών τους. Επίσης προτείνει την κατοχύρωσή τους στον Σωφρονιστικό Κώδικα ως ειδική κατηγορία και τη θεσμοθέτηση ρητής υποχρέωσης ειδικής μέριμνας γι' αυτούς. Σε ό,τι αφορά την ακούσια νοσηλεία, ο Συνήγορος προτείνει μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των ψυχικά ασθενών κατά τη μεταφορά τους προς τη μονάδα ψυχικής υγείας (άρθρο 15)
- Τη σημασία της εξασφάλισης πρόσβασης σε ασφαλή και επαρκή κατοικία για τα άτομα με αναπηρία μέσω ειδικών προγραμμάτων κοινωνικής στέγασης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο (άρθρο 19)
- Δομικά προβλήματα του συστήματος υγείας που οδηγούν σε έμμεσους περιορισμούς του δικαιώματος πρόσβασης των ΑμεΑ σε υπηρεσίες υγείας λόγω των αυξημένων αναγκών τους σε σχέση με το γενικό πληθυσμό (άρθρο 25)
- Την εξαιρετικά περιορισμένη εφαρμογή, στον ιδιωτικό τομέα, των ρυθμίσεων¹⁰² οι οποίες προβλέπουν συγκεκριμένες ποσοτώσεις για τις προσλήψεις ατόμων με αναπηρία για θέσεις που προκηρύσσονται στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα (άρθρο 27)

Αξιίζει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή του Ο.Η.Ε. έλαβε υπόψη της πολλές από τις επισημάνσεις και προτάσεις της Αρχής και τις συμπεριέλαβε στις Τελικές Παρατηρήσεις της μετά από την εξέταση της χώρας.

1.3. Συνεργασία του Συνηγόρου με τη Βουλή των Ελλήνων

Στις 23 Οκτωβρίου 2019 ο Συνήγορος του Πολίτη Ανδρέας Ποττάκης,

---

102. v. 2643/1998

παρουσίασε την Έκθεση στη Βουλή των Ελλήνων και συγκεκριμένα στην Υποεπιτροπή για τα θέματα των Ατόμων με Αναπηρία της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ο Συνήγορος παρουσίασε τους βασικούς άξονες της Έκθεσης και ακολούθως ενημέρωσε την Υποεπιτροπή για νεότερες παρεμβάσεις της Αρχής καθώς και για νομοθετικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα μετά την υποβολή της στην αρμόδια Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών.

Όπως τονίστηκε από την Υποεπιτροπή, η παρουσίαση της Έκθεσης κρίθηκε ιδιαίτερα σημαντική, καθώς αποφασίστηκε ότι θα χρησιμοποιηθεί από όλα τα Υπουργεία ως οδηγός για τα προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν, τόσο λόγω του περιεχομένου της, όσο και λόγω της δομής και της κωδικοποίησής της. Σε συνέχεια της παρουσίασης και της συζήτησης που ακολούθησε, ο Συνήγορος απέστειλε στην Υποεπιτροπή, κατόπιν αιτήματός της, σειρά παλαιότερων αλλά και πρόσφατων προτάσεών του, κωδικοποιημένων ανά υπουργείο, για νομοθετικές ρυθμίσεις και συγκεκριμένα μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να ληφθούν άμεσα από την Κυβέρνηση με στόχο την ουσιαστική βελτίωση των συνθηκών ζωής των ΑμεΑ, την ένταξή τους στο ενεργό κοινωνικό σύνολο και την απολαβή όλων των δικαιωμάτων τους. Η Υποεπιτροπή δεσμεύτηκε να μελετήσει τις προτάσεις της Αρχής, να συνδράμει στην υλοποίησή τους και να παραμείνει σε διαρκή επικοινωνία και συνεργασία με τον Συνήγορο.

Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, στις 02.12.2019, ο κ. Ποττάκης με τον Σλοβένο Συνήγορο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Peter Svetina και τον Βοηθό Συνήγορο Ivan Selih, οι οποίοι βρίσκονταν σε επίσημη επίσκεψη στη χώρα μας, ενημέρωσαν τα μέλη της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης και της Υποεπιτροπής για τα θέματα Ατόμων με Αναπηρία της Βουλής. Κατά την κοινή συνεδρίαση των δύο επιτροπών οι Συνήγοροι ανέπτυξαν τις θέσεις τους σχετικά με τη νομοθεσία που αφορά τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και τον τρόπο που εφαρμόζεται στην Ελλάδα και τη Σλοβενία.

1.4. Δράσεις του Συνηγόρου

Ο Συνήγορος αξιοποιώντας τόσο τη γενική όσο και τις ειδικές του αρμοδιότητες με σκοπό την προστασία των δικαιωμάτων των ΑμεΑ και την προαγωγή της εφαρμογής της Σύμβασης, διερευνά αναφορές, διενεργεί αυτοψίες, προτείνει νομοθετικές ρυθμίσεις, πραγματοποιεί συναντήσεις εργασίας με αρμόδιους φορείς και επιδιώκει την εποικοδομητική συνεργασία τόσο με την Ε.Σ.Α.μεΑ, όσο και με τον Συντονιστικό Μηχανισμό. Εντός του 2020 προγραμματίζονται από την Αρχή νέες δράσεις, για την ενδυνάμωση της αναγκαίας θεσμικής συνεργασίας όλων των

εμπλεκόμενων φορέων προώθησης και υλοποίησης των προβλέψεων της Σύμβασης.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι ο Συνήγορος έχει δημιουργήσει στον ιστότοπό του ξεχωριστή ιστοσελίδα για τις ευάλωτες ομάδες¹⁰³ και έχει εκπονήσει οδηγό¹⁰⁴ με στόχο να συντελέσει στην κάλυψη του υφιστάμενου ελλείμματος ενημέρωσης και στην ευχερέστερη πρόσβασή τους στις κρίσιμες πληροφορίες που τις αφορούν (δικαιώματα, παροχές, διατάξεις πρόσφατες και παλαιότερες που βρίσκονται σε ισχύ, αρμόδιες υπηρεσίες στις οποίες μπορεί να προσφύγει ο πολίτης κλπ). Η ιστοσελίδα αυτή παρακολουθείται και ενημερώνεται τακτικά και περιλαμβάνει ειδική θεματική που αφορά τα άτομα με αναπηρία.

2. Ο Συνήγορος του πολίτη ως φορέας για την ίση μεταχείριση

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι σύμφωνα με το ν. 3094/2003 όπως τροποποιήθηκε με το ν. 4443/2016, ο αρμόδιος φορέας για την τήρηση της αρχής της Ίσης Μεταχείρισης τόσο στο δημόσιο, όσο και τον ιδιωτικό τομέα¹⁰⁵. Η αρμοδιότητα της Αρχής καλύπτει όλα τα προβλεπόμενα πεδία διάκρισης (φυλή, χρώμα, εθνική ή εθνοτική καταγωγή, γενεαλογικές καταβολές, θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, αναπηρία ή χρόνια πάθηση ηλικία, οικογενειακή ή κοινωνική κατάσταση, σεξουαλικό προσανατολισμό, ταυτότητα ή χαρακτηριστικά φύλου,) στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, ενώ για τους τομείς της φορολογίας, της εκπαίδευσης, της παροχής υπηρεσιών και της κοινωνικής προστασίας, ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να παρέμβει μόνο σε περίπτωση διάκρισης λόγω εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, χρώματος ή φυλής και γενεαλογικών καταβολών. Τέλος με το ν. 4443/2016 είναι αρμόδιος και για την εφαρμογή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, κατ'εφαρμογή της Οδηγίας 2014/54/ ΕΚ.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του ως φορέας Ίσης Μεταχείρισης, ο Συνήγορος ερευνά υποθέσεις και παρεμβαίνει στις αρμόδιες Αρχές με

---

103. <https://www.synigoros-solidarity.gr>

104. <https://www.synigoros-solidarity.gr/solidarity/assets/uploads/2016/02/odigos-dikaiwmatwn-paroxwn-gia-eyalotes-omades-2015.pdf>

105. Βλ. κεφάλαια «ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ» σελ. 68 και «ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ» σελ. 96

τις προτάσεις του, οι οποίες έχουν στο επίκεντρο την ίση μεταχείριση. Σε ό,τι αφορά τον ιδιωτικό τομέα ιδιαίτερης σημασίας είναι η συνεργασία που έχει αναπτύξει με το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.Ε.Π.Ε), η οποία έχει θεσμικό υπόβαθρο (αρ.20 παρ. 5 ν. 4443/2016), η αρμοδιότητα εισήγησης επιβολή προστίμου και η παρουσία του-όπου είναι εφικτό- στη διεξαγωγή των εργατικών διαφορών. Παράλληλα, καταβάλλει προσπάθειες να προάγει την αρχή της Ίσης Μεταχείρισης, μέσα από δράσεις εξωστρέφειας, όπως ημερίδες, επαφές με την κοινωνία των πολιτών και τους συνδικαλιστικούς φορείς των εργαζομένων αλλά και συστηματική δράση για ζητήματα που αφορούν την ίση μεταχείριση και δεν περιορίζονται σε μεμονωμένες περιπτώσεις αλλά αφορούν περισσότερους πολίτες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα ελλείμματα στο θεσμικό πλαίσιο για την προστασία της μητρότητας των αναπληρωτριών εκπαιδευτικών και η διάκριση λόγω ηλικίας στις αγγελίες για εξεύρεση εργασίας στον ιδιωτικό τομέα.

Ως φορέας Ίσης Μεταχείρισης, ο Συνήγορος έχει τη θεσμική υποχρέωση να υποβάλει ετήσια έκθεση στην οποία παρουσιάζει αναλυτικά τη δράση του μέσα στη χρονιά. Η έκθεση αυτή βρίσκεται σε στάδιο εκπόνησης και θα δημοσιευθεί σε δεύτερο χρόνο, μετά τη δημοσίευση της Ετήσιας Έκθεσης της Αρχής. Ενδεικτικά αναφέρονται ορισμένες υποθέσεις που απασχόλησαν την Αρχή στο πλαίσιο της αποστολής της για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

2.1. Διάκριση λόγω φύλου στην εργασία: Άδεια φροντίδας τέκνου για τις αναπληρώτριες εκπαιδευτικούς

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με έγγραφη παρέμβασή του προς τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Παιδείας, επισήμανε εκ νέου την ανάγκη να αντιμετωπιστεί οριστικά το ζήτημα που προκύπτει από το γεγονός ότι οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί προσλαμβάνονται, κατ' αρχήν, για την κάλυψη παροδικών αναγκών της εκπαίδευσης, στην πράξη, ωστόσο, καλύπτουν συστηματικά μέρος των πάγιων και διαρκών αναγκών της εκπαίδευσης και μπορούν να παραμείνουν στο καθεστώς των αναπληρωτών καθηγητών για μεγάλο χρονικό διάστημα, όπως τουλάχιστον συνέβαινε μέχρι την εφαρμογή του νέου συστήματος διορισμού και προσλήψεων των εκπαιδευτικών (άρθρα 53-66 του ν. 4589/2019, ΦΕΚ Α'13). Παράλληλα όμως, δεν δικαιούνται παροχές προστασίας μητρότητας αντίστοιχες με αυτές των μόνιμων εκπαιδευτικών συναδέλφων τους.

Η Αρχή διατύπωσε συγκεκριμένη πρόταση για τη θεσμοθέτηση άδειας μητρότητας για τις αναπληρώτριες εκπαιδευτικούς. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε και συνάντηση με τον αρμόδιο Γενικό Γραμματέα, με στό-

χο την ανταλλαγή απόψεων για την περαιτέρω προώθηση και υλοποίηση της πρότασης.

Τελικά, η πρόταση του Συνηγόρου έγινε δεκτή από το Υπουργείο και περιλήφθη στο άρθρο 26 του ν. 4599/2019, ενώ στην αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου γίνεται ειδική μνεία στην πρόταση του Συνηγόρου.

2.2. Διάκριση λόγω ταυτότητας φύλου: Έκδοση νέου δελτίου εκπαίδευσης εξέτασης υποψηφίου οδηγού μετά από νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου

Ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε¹⁰⁶ στην αρμόδια Διεύθυνση Μεταφορών και Επικοινωνιών και επισήμανε ότι, η διόρθωση στοιχείων ή εγγράφων που αφορούν πρόσωπα τα οποία προβαίνουν σε νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου δεν επιτρέπεται να είναι γνωστή ή διαθέσιμη σε οποιονδήποτε, για λόγους προστασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων αλλά κυρίως, για λόγους σεβασμού της προσωπικότητας του ατόμου. Ζήτησε από την υπηρεσία να προβεί στην έκδοση νέου Δελτίου Εκπαίδευσης Εξέτασης υποψηφίου οδηγού η οποία και ανταποκρίθηκε άμεσα και προχώρησε στην έκδοση νέου δελτίου.

2.3. Διάκριση λόγω αναπηρίας: Πρόστιμο σε ξενοδοχειακή εταιρία λόγω άρνησής της να προσλάβει εργαζόμενο με αναπηρία

Ο Συνήγορος του Πολίτη εισηγήθηκε στην αρμόδια υπηρεσία του ΣΕΠΕ την επιβολή των προβλεπόμενων¹⁰⁷ διοικητικών κυρώσεων όταν διαπίστωσε την παραβίαση της απαγόρευσης κάθε μορφής διάκρισης λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας. Η υπηρεσία του ΣΕΠΕ επέβαλε πρόστιμο στην εταιρεία, ενώ επέβαλε και σχετική μηνυτήρια αναφορά στην οικεία Εισαγγελία.

2.4. Διάκριση στην παροχή υπηρεσιών λόγω εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής

Συνεργαζόμενη με τον Συνήγορο και με το πρώην Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, η Τράπεζα της Ελλάδος ανταποκρίθηκε θετικά,

---

106. ΦΥ 257971

107. ν. 4443/2016

αποστέλλοντας οδηγίες προς τις τράπεζες, σύμφωνα με τις οποίες, η πιστοποίηση της ταυτότητας των φυσικών προσώπων αιτούντων άσυλο μπορεί να διενεργείται βάσει του πρωτότυπου δελτίου αιτούντος διεθνή προστασία. Ο Συνήγορος του Πολίτη επιχειρηματολόγησε στην Τράπεζα της Ελλάδος, ζητώντας της να παράσχει οδηγίες στις εποπτευόμενες από αυτήν τράπεζες, καθώς, κατά το νόμο 4375/2016, υποστηρίζοντας ότι το δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία αποτελεί διοικητικό έγγραφο που διασφαλίζει την απόλαυση των νόμιμων δικαιωμάτων των αιτούντων και επιτρέπει νόμιμες συναλλαγές κατά την παραμονή στην ελληνική επικράτεια εντός του χρόνου ισχύος του. Επισήμανε επίσης στην Τράπεζα της Ελλάδος ότι, η άρνηση συναλλαγής τραπεζών με αιτούντες άσυλο για τον παραπάνω λόγο αποτελεί δυσμενή σε βάρος τους διάκριση καθώς τους αποκλείει από οποιαδήποτε συναλλαγή (νόμος 4375/2016) και τους στερεί την άσκηση βασικών δικαιωμάτων τους. Επιπρόσθετα επισήμανε ότι η άρνηση ανοίγματος λογαριασμού πληρωμών σε αιτούντες άσυλο παραβιάζει την Οδηγία 2014/92/ΕΕ (ν. 4465/2017).

Σύμφωνα με την πραγματικότητα που αντιμετώπιζαν οι αιτούντες άσυλο, οι τράπεζες αρνούσαν το άνοιγμα λογαριασμού, επειδή δεν διέθεταν διαβατήριο αλλά δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία ή επειδή οι τράπεζες αμφισβητούσαν την ισχύ της σχετικής βεβαίωσης της Υπηρεσίας Ασύλου¹⁰⁸. Σοβαρότατη συνέπεια της άρνησης ήταν ιδίως να εμποδίζεται η πρόσβαση των αιτούντων άσυλο στην τυπική αγορά εργασίας, καθώς δεν μπορούσαν να μισθοδοτηθούν από τους εργοδότες τους.

Οι τράπεζες είχαν επικαλεστεί κανονιστική απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος και υποστήριζαν ότι, η άρνηση ανοίγματος τραπεζικού λογαριασμού σε αυτές τις περιπτώσεις δεν ήταν αποτέλεσμα διάκρισης εις βάρος των αιτούντων άσυλο, αλλά αναγκαία πράξη στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων που ρυθμίζουν τις τραπεζικές συναλλαγές.

2.5. Διάκριση στην εργασία λόγω ηλικίας: Κατάργηση ορίου ηλικίας σε αγγελίες πρόσληψης προσωπικού μεγάλης αλυσίδας καταστημάτων

Στο πεδίο του ιδιωτικού τομέα εργασίας ¹⁰⁹ ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι στην ιστοσελίδα μεγάλης αλυσίδας καταστημάτων καφέ/εστίασης, στο σύνολο των αναρτημένων αγγελιών αναζήτησης υπαλ-

---

108. ΦΥ 230236, 237214, 247626, 254244

109. ΦΥ 259702

λήλων προσδιοριζόταν ανώτατο και κατώτατο ηλικιακό όριο, μεταξύ 20 – 35 ετών, ως κριτήριο πρόσληψης.

Η Αρχή ενημέρωσε την εταιρεία ότι σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, η πρακτική αυτή αποτελεί παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης λόγω ηλικίας και ζήτησε την αλλαγή τη πολιτικής προσλήψεων της εταιρείας και την εναρμόνιση με το ισχύον μονοθετικό πλαίσιο.

Πράγματι, η εταιρεία συμμορφώθηκε πλήρως με τις συστάσεις του Συνηγόρου, εξαλείφοντας απολύτως ως κριτήριο πρόσληψης την ηλικία.

3. Ο Συνήγορος του πολίτη ως φορέας προαγωγής των δικαιωμάτων του παιδιού

3.1. Δράσεις προαγωγής

Στο πλαίσιο της προαγωγής των δικαιωμάτων του παιδιού, ο Συνήγορος το 2019 συνέχισε τις επισκέψεις του σε σχολεία και τις παρεμβάσεις σε δημόσιες εκδηλώσεις με στόχο την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των δικαιωμάτων που περιλαμβάνονται στη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ωστόσο, το 2019 χαρακτηρίστηκε και από νέες πρωτοβουλίες και δράσεις, καθώς και από την αύξηση των αιτημάτων των ίδιων των παιδιών για παρέμβαση.

Ειδικότερα, ο Συνήγορος το 2019 επισκέφθηκε πάνω από 80 σχολεία και συμμετείχε σε πάνω από 60 εκδηλώσεις με θεματικές που εκτείνονται σε όλο το εύρος της Σύμβασης.

Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής παρουσίας του, ο Συνήγορος συμμετείχε στην ετήσια συνάντηση του Δικτύου των Ευρωπαίων Συνηγόρων του Παιδιού (European Network of Ombudspersons for Children, ENOC), που το 2019 ασχολήθηκε με τις προκλήσεις του ψηφιακού περιβάλλοντος για τα παιδιά, αλλά ορίστηκε ως μέλος και σε ειδική ομάδα εργασίας με στόχο την τροποποίηση του καταστατικού του ENOC.

Περαιτέρω, τον Νοέμβριο του 2019 ο Συνήγορος συμμετείχε σε διάσκεψη του Συμβουλίου της Ευρώπης, στην οποία συμμετείχαν Συνήγοροι και εκπρόσωποι της Κοινωνίας των Πολιτών με τίτλο «Επαναπροσδιορίζοντας τη δύναμη: Ενισχύοντας τα Δικαιώματα του Παιδιού», όπου μεταξύ άλλων συζητήθηκε και η ανάγκη εκπόνησης κεντρικού στρατηγικού σχεδιασμού για το Παιδί, με δείκτες και σαφώς προσδιορισμένους στόχους από τα ευρωπαϊκά κράτη.

Επιπλέον τον Οκτώβριο του 2019, ο Συνήγορος συμμετείχε στην ετήσια συνάντηση του Δικτύου των Συνηγόρων του Παιδιού της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, που ήταν αφιερωμένη στα Παιδιά που Μετακινούνται.

Συνεχίζοντας να επενδύει στην απευθείας και ουσιαστική επαφή με τα παιδιά, ο Συνήγορος δέχθηκε πάνω από 800 κλήσεις στην τηλεφωνική γραμμή για το Παιδί (8001132000), ενώ απάντησε σε πάνω από 50 επιστολές παιδιών που εστάλησαν μέσω του ειδικού πεδίου της ιστοσελίδας της Αρχής «ρωτάω το Συνήγορο».

Πέρα από τις τακτικές ετήσιες δράσεις του σε σχολεία, σε εκδηλώσεις και εργαστήρια, η Αρχή σε συνεργασία με τη UNICEF τον Μάρτιο του 2019, εγκαινίασε δύο νέα εργαλεία ευαισθητοποίησης των παιδιών και εκμάθησης των δικαιωμάτων.

Στην μία περίπτωση ο συγγραφέας Αντώνης Παπαθεοδούλου και η εικονογράφος Ίριδα Σαμαρτζή, δημιούργησαν, για τα παιδιά των πρώτων τάξεων του σχολείου, ένα μπλοκ ζωγραφικής (doodle book) με στόχο την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης των μαθητριών και μαθητών που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία σε σχέση με τις περιπέτειες και τις δυσκολίες των παιδιών που έρχονται από άλλες χώρες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πάνω από 100 σχολεία σε Ελλάδα και Κύπρο ζήτησαν να λάβουν το μπλοκ ζωγραφική και πάνω από 1000 μαθήτριες και μαθητές, δουλεύουν ήδη σε αυτό.

Στην δεύτερη περίπτωση, η Αρχή, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για καλύτερη ενημέρωση των παιδιών προσφυγικής και μεταναστευτικής προέλευσης σε σχέση με τα δικαιώματά τους και σε απλή γλώσσα, δημιούργησε σε συνεργασία με τη UNICEF ένα microsite, στα φαρσί, νταρί, αραβικά, αγγλικά, γαλλικά με στόχο να δώσει συγκεκριμένες και σαφείς οδηγίες στα παιδιά στις περιπτώσεις συνηθισμένων παραβιάσεων των προβλέψεων της Σύμβασης.

4. Ο Συνήγορος του πολίτη ως μηχανισμός εξωτερικού ελέγχου αναγκαστικών επιστροφών αλλοδαπών

Ο Συνήγορος του Πολίτη αποτελεί σε εθνικό επίπεδο τον μηχανισμό εξωτερικού ελέγχου των διαδικασιών επιστροφής των πολιτών τρίτων χωρών στις χώρες καταγωγής τους, βάσει της «Οδηγίας Επιστροφών» 2008/115/ΕΚ και του ν. 3907/2011 που την ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, ο Συνήγορος ασκεί έλεγχο νομιμότητας των διαδικασιών επιστροφής/επανεισδοχής και παρακολουθεί (monitoring) από κοντά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση κάθε φάσης των επιχειρήσεων με αυτοψίες, επισκόπηση των υπηρεσιακών φακέλων στην προετοιμασία της επιχείρησης από τις Αστυνομικές Διευθύνσεις και συμμετοχή παρατηρητών σε επιχειρήσεις αναγκαστικής επιστροφής/επανεισδοχής από ξηράς, θαλάσσης ή αέρος. Ο Συνήγορος συνεργάζεται παράλληλα με τον Μηχανισμό Αναφορών της FRONTEX για την εξέταση καταγγελιών/αναφορών τόσο για ενέργειες των οργάνων της FRONTEX όσο και για τα εμπλεκόμενα όργανα των κρατών-μελών.

Η συνέχιση της χρηματοδότησης της δράσης «Σύστημα Παρακολούθησης και Ελέγχου Αναγκαστικών Επιστροφών» από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης 2014-2020 (AMIF) επέτρεψε στην Αρχή, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων της Βουλής των Ελλήνων, να συνεχίσει την υλοποίηση των δράσεων με διενέργεια επισκέψεων, ελέγχων και επιτόπιων αυτοψιών, με σχετικές εκδόσεις και ενημερωτικό υλικό καθώς και με άλλες υποστηρικτικές δράσεις.

Χαρακτηριστικά, το 2019 ο Συνήγορος μετείχε σε δεκάδες επιχειρήσεις αναγκαστικής απομάκρυνσης αλλοδαπών, δηλαδή χερσαίες επιχειρήσεις επιστροφής στην Αλβανία, εθνικές και κοινές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αεροπορικής επιστροφής στη Γεωργία και στο Πακιστάν, θαλάσσιες και αεροπορικές επιχειρήσεις επανεισδοχής από τη Λέσβο στην Τουρκία, καθώς και σε αυτοψίες σε Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης (ΠΡΟΚΕΚΑ) και κρατητήρια αστυνομικών τμημάτων όπου κρατούνται διοικητικά προς επιστροφή αλλοδαποί.

Η συστηματική άσκηση από το 2014 της ειδικής αρμοδιότητας εξωτερικού ελέγχου των επιστροφών και το ευρύ φάσμα δειγματοληπτικών ελέγχων, έχουν επιτρέψει στον Συνήγορο να διαμορφώσει μια συνολική εικόνα των συστημικών προβλημάτων που παρουσιάζουν οι αναγκαστικές επιστροφές.

4.1. Αριθμητικά στοιχεία

Οι αναγκαστικές επιστροφές που υλοποιήθηκαν κατά τους πρώτους 10 μήνες του 2019 εμφανίζουν περαιτέρω μείωση, της τάξης του 40%, σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Τα διαβιβασθέντα από την ΕΛ.ΑΣ στοιχεία εμφανίζουν 4.044 αναγκαστικές επιστροφές, συμπεριλαμβανομένων των απελάσεων και επαναπροωθήσεων βάσει διμερών συμφωνιών με όμορες χώρες (κατά περίπου 83% πολιτών Αλβανίας), έναντι 6.849 το προηγούμενο έτος για το αντίστοιχο διάστημα.

Ως προς την κράτηση αλλοδαπών προς επιστροφή, η ΕΛΑΣ ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι την 1.11.2019 κρατούνταν 3.048 άτομα σε 8 Προαναχωρησιακά Κέντρα σε όλη τη χώρα, αριθμός αυξημένος σε σχέση με την αντίστοιχη ημερομηνία του 2018 (2.598 αλλοδαποί). Αν συνυπολογισθεί ο αριθμός των 1.337 κρατούμενων σε αστυνομικά τμήματα την 1.11.2019, έναντι 890 το 2018, παρατηρούμε σημαντική αύξηση εν γένει της διοικητικής κράτησης, που για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια υπερβαίνει συνολικά τους 4.000 κρατούμενους (συγκεκριμένα 4.385 την 1.11.2019). Πάγια θέση του Συνηγόρου αποτελεί η ανεπάρκεια των κελιών των αστυνομικών τμημάτων για πολυήμερη, πολλώ δε μάλλον πολύμηνη κράτηση, από πλευράς ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης.

4.2. Συνοπτική παρουσίαση του εξωτερικού ελέγχου επιστροφών

Ο Συνήγορος του Πολίτη, έως τον Νοέμβριο του 2019, επισκέφτηκε:

- 4 Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών (ΠΡΟΚΕΚΑ) των περιοχών Μόριας Λέσβου, Κω, Αμυγδαλέζας και Ξάνθης. Ειδικά στο ΠΡΟΚΕΚΑ Μόριας πραγματοποιήθηκαν εντός του έτους 10 αυτοψίες.
- τα κρατητήρια της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης (2 αυτοψίες) και 4 Τμήματα Διαχείρισης Μετανάστευσης (Θέρμης, Αγίου Αθανασίου, Κορδελιού) καθώς και άλλα κρατητήρια αστυνομικών τμημάτων στα οποία κρατούνται αλλοδαποί προς επιστροφή,
- και μετείχε με στελέχη του, ως παρατηρητές, στις εξής επιχειρήσεις απομάκρυνσης:
- 7 Εθνικές Επιχειρήσεις (πτήσεις) επιστροφής (NROs) προς το Πακιστάν και τη Γεωργία,
- 2 Κοινές Ευρωπαϊκές Επιχειρήσεις (πτήσεις) επιστροφής (JROs) υπό τον συντονισμό της FRONTEX προς το Πακιστάν και τη Γεωργία,
- 11 επανεισδοχές, ακτοπλοϊκές ή αεροπορικές, προς την Τουρκία και
- 6 χερσαίες επιχειρήσεις απομάκρυνσης από τη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα προς τα αλβανικά σύνορα.

4.3. Συνοπτικά ευρήματα

Συνοπτικά, από τις επισκέψεις στα ΠΡΟΚΕΚΑ και στα κρατητήρια προκύπτουν ελλείψεις στην παροχή ιατρικών, υποστηρικτικών και διοικητικών υπηρεσιών καθώς και ακαταλληλότητα των χώρων διαμονής, ενώ κατά τον εξωτερικό έλεγχο των επιχειρήσεων επιστροφών/επανεισδο-

κών καταγράφονται ελλείψεις στην παροχή υπηρεσιών διερμηνείας, ιατρικού ελέγχου, σίτισης, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, απασχόλησης/ψυχαγωγίας κ.ά. αλλά και υλικών μέσων όπως πχ κατάλληλα οχήματα μεταγωγών.

Στην πλειονότητά τους, οι επιχειρήσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2019 διέπονταν από επαγγελματισμό εκ μέρους των υπευθύνων αρχών που έχουν επιφορτιστεί με την συνοδεία των αλλοδαπών, τηρώντας τις διαδικασίες που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία. Στα θετικά σημεία καταγράφεται ο περιορισμός των μέσων δέσμευσης κατά τις επιχειρήσεις (με χρήση όμως χειροπέδων τύπου Velcro στις ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις μέχρι την επιβίβαση) και η εφαρμογή της εξατομικευμένης κρίσης περί αναγκαιότητας της δέσμευσης. Σε όλες ωστόσο τις επιχειρήσεις πάγια τακτική παραμένει η έλλειψη έγκαιρης ενημέρωσης (προ 24 τουλάχιστον ωρών) ενώ η σταθερή έλλειψη ιατρικής εξέτασης, ιατρικών φακέλων και χορήγησης βεβαιώσεων ικανότητας ταξιδιού (fit to travel) ενέχει τον κίνδυνο παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων των επιστρεφόμενων.

4.4. «Πρωτοβουλία του Ναυπλίου» για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Παράλληλα με τη δράση του ως μηχανισμός εξωτερικού ελέγχου, ο Συνήγορος ανέλαβε πρωτοβουλία («Πρωτοβουλία του Ναυπλίου») για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις επιστροφής αλλοδαπών, μέσω της δημιουργίας ενός ανεξάρτητου μηχανισμού εξωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων αναγκαστικής επιστροφής αλλοδαπών σε επίπεδο ΕΕ, σε συνεργασία με ομολόγους ανεξάρτητων αρχών άλλων κρατών μελών και με την υποστήριξη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Σύμφωνα με τον νέο Ευρωπαϊκό Κανονισμό για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή-Ακτοφυλακή (Κανονισμός Ε.Ε. 2019/1896) ενισχύεται ο εκτελεστικός βραχίονας της Ε.Ε. στα σύνορα με επιπλέον αρμοδιότητες και προσωπικό, ενώ οι εθνικοί μηχανισμοί εξωτερικού ελέγχου των αναγκαστικών επιστροφών, όπως ο Συνήγορος του Πολίτη, συνεχίζουν να αποτελούν την βασική πηγή ανάθεσης σε στελέχη τους (EU Pool of Monitors) του εξωτερικού ελέγχου και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων της FRONTEX. Ωστόσο, η Ανεξάρτητη Αρχή έχει καταγράψει τις σοβαρές επιφυλάξεις της, ιδίως σε ό,τι αφορά σε ελλείμματα διαφάνειας και λογοδοσίας της λεγόμενης ευρωπαϊκής δεξαμενής παρατηρητών· το προβλεπόμενο σχήμα για την παρακολούθηση μετατρέπει, κατ' ουσίαν, τον εξωτερικό έλεγχο, με εγγυήσεις διαφάνειας και ανεξαρτησίας, σε εσωτερικό, αφού οι παρατηρητές της ευρωπαϊκής δεξαμενής αναφέρονται

στην FRONTEX. Επομένως, στόχος του νέου ανεξάρτητου μηχανισμού είναι η προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και η κατοχύρωση της διαφάνειας και νομιμότητας των συγκεκριμένων επιχειρήσεων καθώς επίσης και της λογοδοσίας όσων εμπλέκονται σε αυτές.

4.5. Συμπεράσματα

Ο Συνήγορος του Πολίτη συνέχισε και το 2019 τη δράση του, διεξάγοντας δειγματοληπτικούς ελέγχους σε όλα τα στάδια που ακολουθούν μετά την έκδοση της απόφασης επιστροφής. Οι παρατηρητές (monitors) της Αρχής, με τις αυτοψίες και τις έρευνες που διενήργησαν στους χώρους κράτησης και με τη συνοδεία που πραγματοποίησαν σε χερσαίες, θαλάσσιες και αεροπορικές επιχειρήσεις, σε συνεργασία με τους εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς, ανέδειξαν τα προβλήματα των διαδικασιών επιστροφής που παραμένουν και εντόπισαν τις εξελίξεις που έχουν πραγματοποιηθεί στο πεδίο.

Παράλληλα, με πλήρες αίσθημα ευθύνης για την συνταγματική αποστολή της Αρχής, ο Συνήγορος θα εξακολουθήσει να συμβάλει με τις προτάσεις του και τη δικτύωσή του με ομόλογους ανεξάρτητους θεσμούς στο ευρύτερο πεδίο των ευρωπαϊκών εξελίξεων, προκειμένου να ενδυναμωθούν οι εγγυήσεις ανεξαρτησίας στο σύστημα εξωτερικού ελέγχου των εθνικών και ευρωπαϊκών επιστροφών και να εμπεδωθεί η αντίληψη ότι η ανεξαρτησία αποτελεί αναγκαία θεσμική εγγύηση λογοδοσίας για την ουσιαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη διαφάνεια της διοικητικής δράσης στα σύνορα.

5. Ο Συνήγορος του πολίτη ως εθνικός μηχανισμός διερεύνησης περιστατικών αυθαιρεσίας

Ο Συνήγορος του Πολίτη, από την αρχή της λειτουργίας του, στο πλαίσιο της γενικής του αρμοδιότητας για την προάσπιση της νομιμότητας και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, χειριζόταν αναφορές για τα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους στα καταστήματα κράτησης και είχε παρέμβει σε καίρια ζητήματα, ενισχύοντας τη νόμιμη δράση τους¹¹⁰.

---

110. Ειδική Έκθεση 2004 με θέμα «Πειθαρχική-Διοικητική Διερεύνηση Καταγγελιών

Η απουσία αποτελεσματικής διερεύνησης των περιστατικών αυτών από τις ελληνικές αρχές τονίστηκε και σε μία σειρά καταδικαστικών αποφάσεων από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Δ.Δ.Α), το οποίο σε ορισμένες αποφάσεις του επικαλείται τα σχετικά πορίσματα και τις εκθέσεις του Συνηγόρου του Πολίτη. Σε συνέχεια και πρότασης του Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού συστήματος καταγγελιών, ανετέθη στον Συνήγορο του Πολίτη με το ν.4443/2016, άρθρ. 56-57, η ειδική αρμοδιότητα να λειτουργεί ως παράλληλος με τη Διοίκηση, εξωτερικός μηχανισμός έρευνας και ελέγχου. Πρόκειται για μια ειδική αρμοδιότητα διερεύνησης, για συγκεκριμένα περιστατικά αυθαιρεσίας: βασανιστήρια ή άλλες προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που προβλέπονται στο άρθρο 137 Α ΠΚ, παράνομες και υπαίτιες προσβολές της ζωής, υγείας, σωματικής ακεραιότητας, προσωπικής ελευθερίας, παράνομη χρήση πυροβόλου όπλου και συμπεριφορές με ρατσιστικό κίνητρο.

Η αρμοδιότητα αυτή συνίσταται:

1. στην ανεξάρτητη διερεύνηση καταγγελιών,
2. στην παραπομπή στα σώματα ασφαλείας προς εσωτερική έρευνα περιστατικών αυθαιρεσίας με ταυτόχρονη αρμοδιότητα παρακολούθησης και σύστασης προς συμπλήρωση της έρευνας αυτής,
3. κατόπιν σχετικών αποφάσεων του Ε.Δ.Δ.Α., στην έκδοση απόφασης για επανάληψη ή συμπλήρωση της πειθαρχικής διαδικασίας.

Ο Συνήγορος ως Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας (Ε.ΜΗ.ΔΙ.Π.Α.) αξιολογεί κάθε υπόθεση που εμπίπτει στην αρμοδιότητά του και αποφασίζει είτε να τη διερευνήσει ο ίδιος είτε να την προωθήσει στο αρμόδιο πειθαρχικό όργανο. Στη δεύτερη περίπτωση, το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο πρέπει να εξετάσει κατά προτεραιότητα την υπόθεση και να ενημερώσει τον Μηχανισμό για το αποτέλεσμα της διερεύνησης. Ο Μηχανισμός αξιολογεί το αποτέλεσμα της πειθαρχικής διαδικασίας και μπορεί να ζητήσει συμπληρωματική διερεύνηση της υπόθεσης. Σε κάθε περίπτωση το πειθαρχικό όργανο υποχρεούται να αναστείλει την έκδοση απόφασης, μέχρι την κοινοποίηση του πορίσματος του Μηχανισμού. Οι συστάσεις του Μηχανισμού δεν είναι δεσμευτικές για τη Διοίκηση, τυχόν απόκλιση όμως από αυτές πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη. Η ειδικότερη διαδικασία διερεύνησης των

σε βάρος Αστυνομικών Υπαλλήλων», ειδική έκθεση Σεπτεμβρίου 2013 για τη ρατσιστική βία.

υποθέσεων του Μηχανισμού, η οποία διακρίνεται από τη γενική αρμοδιότητα της Αρχής, περιγράφεται στον Κανονισμό Λειτουργίας του Ε.ΜΗ.ΔΙ.Π.Α.¹¹¹, ενώ την αρμοδιότητα του Μηχανισμού ασκεί ο επικεφαλής της Αρχής Συνήγορος του Πολίτη, επικουρούμενος από ομάδα ειδικών επισημώνων. Ο Μηχανισμός επιλαμβάνεται υποθέσεων μετά από καταγγελία, αυτεπάγγελτα ή κατόπιν παραπομπής από τον αρμόδιο Υπουργό ή Γενικό Γραμματέα. Οι καταγγελίες που υποβάλλονται στο Μηχανισμό πρέπει, κατά την πρόβλεψη του νόμου, να είναι επώνυμες και γραπτές και να υποβληθούν αυτοπροσώπως ή μέσω πληρεξουσίου. Ο νόμος παρέχει επίσης τη δυνατότητα στο Μηχανισμό να επιλαμβάνεται και αυτεπαγγέλτως υποθέσεων αυθαιρεσίας, μετά από πληροφορίες με συγκεκριμένα στοιχεία για περιστατικά που εμπíπτουν στις αρμοδιότητές του, ιδίως όταν αυτά προέρχονται από δημοσιεύματα ή εκπομπές Μ.Μ.Ε.

Περαιτέρω, ο Μηχανισμός συνιστά και όργανο επανεξέτασης και ελέγχου συμμόρφωσης με καταδικαστικές αποφάσεις του Ε.Δ.Δ.Α. σε βάρος της χώρας για παραβάσεις διατάξεων της ΕΣΔΑ, με τις οποίες διαπιστώνονται ελλείψεις της πειθαρχικής διαδικασίας ή νέα στοιχεία που δεν αξιολογήθηκαν στην πειθαρχική διαδικασία ή την εκδίκαση της υπόθεσης. Ο Μηχανισμός επανεξετάζει τις αποφάσεις αυτές και μπορεί να αποφασίζει για την εκ νέου διερεύνηση της υπόθεσης, προκειμένου να ασκηθεί ή να συμπληρωθεί η πειθαρχική δίωξη και να επιβληθεί η προσήκουσα πειθαρχική ποινή, ανεξάρτητα από την κατάληξη της αρχικής εκδίκασης της υπόθεσης.

Με την πρώτη ειδική έκθεση του Ε.ΜΗ.ΔΙ.Π.Α.¹¹² παρουσιάστηκε η ποσοτική και ποιοτική αποτύπωση των αρμοδιοτήτων του Μηχανισμού από τη θέση σε ισχύ των διατάξεων του ν. 4443/2016, δηλαδή από τις αρχές Ιουνίου 2017 έως και το τέλος του 2018, τόσο με ανάλυση των αρμοδιοτήτων σε συγκεκριμένες υποθέσεις όσο και με την στατιστική απεικόνιση των υποθέσεων. Σε ξεχωριστό κεφάλαιο αναλύθηκε και η αρμοδιότητα του Μηχανισμού σχετικά με τις αποφάσεις του Ε.Δ.Δ.Α., ενώ αποτυπώθηκαν νομοθετικές προτάσεις τόσο για τη συμπλήρωση του πλαισίου που αφορά στο πειθαρχικό δίκαιο του υπαγομένου σε αυτόν προσωπικού, όσο και σειρά προτάσεων για την ενίσχυση του Μηχανισμού, την αποτελεσματικότερη λειτουργία του και την ουσιαστικότερη συμβολή του στην βελτίωση των όρων υπό τους οποίους διεξάγεται ο εσωτερικός πειθαρχικός έλεγχος, οι οποίες είχαν αποσταλεί με σχετικό έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας

---

111. Απόφαση Συνηγόρου του Πολίτη Φ.10/24727/2017, Β' 2065

112. https://www.synigoros.gr/resources/docs/emhdipa_2017_2018_gr.pdf

και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και είχαν κοινοποιηθεί στους συναρμόδιους Υπουργούς.

Μετά τη δημοσίευση της πρώτης ειδικής έκθεσης του Ε.ΜΗ.ΔΙ.Π.Α. και την αποστολή της στους αρμόδιους Υπουργούς ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη προσκάλεσε τον Συνήγορο του Πολίτη να παρουσιάσει τα ευρήματα της έκθεσης στο Επιτελείο της Ελληνικής Αστυνομίας. Στη συνάντηση που έλαβε χώρα στις 29.08.2019 συζητήθηκαν εκτενώς ζητήματα που αφορούν τη λειτουργία του Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας και τον βαθμό ανταπόκρισης και συμμόρφωσης της Ελληνικής Αστυνομίας προς τις παρατηρήσεις και συστάσεις του, ενώ ο κ. Υπουργός εξήγγειλε τη συνέχιση και εμπάθυνση της συνεργασίας με τον Συνήγορο, ώστε να μειωθούν ακόμα περισσότερο τα περιστατικά αυθαιρεσίας, αλλά και την εξέταση και υλοποίηση των νομοθετικών προτάσεων που περιλαμβάνονται στην Έκθεση, τόσο για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του Εθνικού Μηχανισμού όσο και για την τροποποίηση του πειθαρχικού δικαίου της ΕΛ.ΑΣ.

Το ζήτημα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας του Εθνικού Μηχανισμού έχει θέσει επίσης το Συμβούλιο της Ευρώπης. Συγκεκριμένα, σχετικό ερώτημα έθεσε η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Ε.Δ.Δ.Α. στην από 4-6.12.2018 απόφαση ως προς τις αποφάσεις της ομάδας Μακαρατζή. Επίσης, στην έκθεση που δημοσίευσε την 10.7.2019 το Συμβούλιο της Ευρώπης για την αστυνόμευση στην Ελλάδα¹¹³, προτείνεται να εξετάσει η κυβέρνηση να δοθεί δεσμευτική ισχύς στα πορίσματα του Εθνικού Μηχανισμού. Αλλά και στην από 19.7.2019 έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) σε συνέχεια της επίσκεψής της στην Ελλάδα (28.3.2019-9.4.2019) η Επιτροπή μεταξύ άλλων αναφέρεται στον Εθνικό Μηχανισμό (σελ.51-52) και τονίζει την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσής του με ανθρώπινους πόρους προκειμένου να μπορεί να διεξαγάγει ίδιες έρευνες, να παραγγέλλει ιατροδικαστικές εκθέσεις κ.λ.π.

Στην δεύτερη κατά σειράν ειδική έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού, η οποία αναφέρεται στο έτος 2019, εξετάζεται ο βαθμός ανταπόκρισης και συμμόρφωσης της ΕΛ.ΑΣ, του Πυροσβεστικού Σώματος, του Λιμενικού Σώματος, και των καταστημάτων κράτησης προς τις παρατηρήσεις και συστάσεις του Ε.ΜΗ.ΔΙ.Π.Α. Επίσης, αντικείμενο ανάλυσης αποτελούν τα στατιστικά στοιχεία και τα ευρήματα του Μηχανισμού για τις υποθέσεις που του υποβλήθηκαν το έτος 2019, οι οποίες ανέρχονται σε

113. <https://www.coe.int/en/web/execution/-/professional-policing-in-greece>

208, ως επί το πλείστον σχετικά με την ΕΛ.ΑΣ, καθώς και τα πορίσματα της έρευνάς του για υποθέσεις προηγούμενων ετών. Επίσης, η έκθεση αναφέρεται στη συμμόρφωση με αποφάσεις του Ε.Δ.Δ.Α. για πειθαρχικές έρευνες που διαβιβάστηκαν το έτος 2019 στον Ε.ΜΗ.ΔΙ.Π.Α.

Την 25.10.2018, ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο της ειδικής αυτής αρμοδιότητάς του διοργάνωσε εκδήλωση με θέμα: «Διερεύνηση Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας: Διασφαλίζοντας τις αρχές του κράτους δικαίου». Την κεντρική εισήγηση-ομιλία στη συγκεκριμένη εκδήλωση πραγματοποίησε ο Πρόεδρος του Ε.Δ.Δ.Α. κ. Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος και συμμετείχαν ο Συνήγορος του Πολίτη και ο Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Στον χαιρετισμό του, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη, επανέλαβε τη διάθεση συνεργασίας και προώθησης των προτάσεων του Ε.ΜΗ.ΔΙ.Π.Α.¹¹⁴.

6. Ο Συνήγορος του πολίτη ως εθνικός μηχανισμός πρόληψης βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης η ταπεινωτικής μεταχείρισης η τιμωρίας

6.1. Εισαγωγή

Το 2019 ήταν η έκτη χρονιά άσκησης, από το Συνήγορο του Πολίτη, της ειδικής αρμοδιότητας του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης (Ε.Μ.Π.) σύμφωνα με το ν. 4228/2014, με τον οποίο η Ελλάδα κύρωσε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΟΡΡΑΤ). Το παρόν κεφάλαιο της Ετήσιας Έκθεσης του Συνηγόρου του Πολίτη, περίληψη εκτενέστερης ειδικής ετήσιας έκθεσης του Ε.Μ.Π. που θα εκδοθεί αυτοτελώς¹¹⁵, αποτελεί προϊόν επεξεργασίας υλι-

---

114. Αναλήφθηκε πράγματι νομοθετική πρωτοβουλία και εκδόθηκε ο ν.4662/2020 (ΦΕΚ 27 Α) το άρθρο 188 του οποίου ρυθμίζει σχετικά θέματα

115. Όπως ήδη οι εκθέσεις 2016 https://www.synigoros.gr/resources/docs/opcat_2016_gr.pdf, 2017 https://www.synigoros.gr/resources/opcat_2017_gr.pdf και 2018 https://www.synigoros.gr/resources/docs/opcat_1724_gr_2018_web.pdf, σύμφωνα με σχετική νομοθετική πρόβλεψη (άρθρο 23 του Προαιρετικού

κού που προέκυψε από επισκέψεις και αυτοψίες ειδικών επιστημόνων της Αρχής σε χώρους κράτησης.

Κατά το 2019 ο Ε.Μ.Π. συνέχισε τον έλεγχο των συνθηκών κράτησης σε χώρους που διέπονται από ποικίλα καθεστώτα εγκλεισμού (ποινικό, διοικητικό, ψυχιατρικό, προνοιακό), με τακτικές επισκέψεις αλλά και αντλώντας υλικό από αναφορές κρατουμένων στην Αρχή σχετικά με τη διαβίωση και το σεβασμό των δικαιωμάτων τους. Επίσης, παρακολούθησε τις θεσμικές εξελίξεις στο πεδίο της μεταχείρισης των κρατουμένων, ενώ διατήρησε διερευνητικές επαφές με τα αρμόδια Υπουργεία και τις διοικήσεις των χώρων κράτησης.

6.2. Θεσμικές εξελίξεις

Σε θεσμικό επίπεδο, αξιοσημείωτα γεγονότα αποτέλεσαν η μεταφορά των αρμοδιοτήτων αντεγκληματικής και μεταναστευτικής πολιτικής από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και το (καταργηθέν εντός του 2019) Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (π.δ. 81/2019), η θέση σε ισχύ, από 1.7.2019, νέου Ποινικού Κώδικα και Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αλλά και η εκ νέου τροποποίησή τους¹¹⁶, καθώς επίσης η αναμόρφωση των προϋποθέσεων διοικητικής κράτησης αλλοδαπών¹¹⁷. Παρόλο που οι αλλαγές αυτές δεν έχουν αναπτύξει, ακόμη, πλήρως τα αποτελέσματά τους στο πεδίο ευθύνης του ΕΜΠ, ώστε να είναι εφικτή η διατύπωση ολοκληρωμένων και τεκμηριωμένων αξιολογήσεων για τις πραγματικές επιπτώσεις τους στις συνθήκες κράτησης και το σεβασμό των δικαιωμάτων των κρατουμένων, δεν παύουν, ωστόσο, να επιβάλλουν μείζονα περίσκεψη, προκειμένου να διασφαλισθεί η συμβατότητά τους με βασικές κατευθύνσεις και προτάγματα της αντεγκληματικής και μεταναστευτικής πολιτικής, όπως αποτυπώνονται στα σχετικά διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα.

Ειδικότερα:

1. Η υπαγωγή της σφραγιστικής πολιτικής και του ελέγχου των φυλακών στην αρμοδιότητα του ίδιου Υπουργείου με την αστυνομία, θα πρέπει να ολοκληρωθεί θεσμικά με τρόπο ο οποίος, να εξασφα-

---

Πρωτοκόλλου).

116. Νόμοι 4619/2019, 4620/2019 και 4637/2019, βλ. και σχετικές παρατηρήσεις της Αρχής αναλυτικά στο κεφάλαιο της παρούσας έκθεσης «Παρατηρήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη επί σχεδίων νόμων».

117. Ν. 4636/2019 με έναρξη ισχύος την 1.1.2020

λίζει ότι σε κάθε περίπτωση θα τηρηθεί η αρχή της διάκρισης της αστυνομικής από τη σωφρονιστική υπηρεσία και, ειδικότερα ότι θα αποφευχθεί κάθε ρύθμιση που θα μπορούσε να παρέχει σε αστυνομικές αρχές αρμοδιότητα επί των καταστημάτων κράτησης, όπως άλλωστε επιτάσσουν οι «Ελάχιστοι Βασικοί Κανόνες για τη Μεταχείριση των Φυλακισμένων» του ΟΗΕ¹¹⁸ («Κανόνες Νέλσον Μαντέλα»), και προβλέπει αντίστοιχα το Συμβούλιο της Ευρώπης με τους «Ευρωπαϊκούς Σωφρονιστικούς Κανόνες»¹¹⁹.

2. Αναφορικά με τη διοικητική κράτηση των αλλοδαπών, ο Συνήγορος του Πολίτη συμπεριέλαβε εκτενή μνεία στην παρέμβασή του¹²⁰ ενώπιον της αρμόδιας κοινοβουλευτικής επιτροπής επί του σχετικού νομοσχεδίου¹²¹, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, ως προβληματικό το μόρφωμα των Κλειστών Δομών Υποδοχής, οι οποίες «οργανώνονται κατά το πρότυπο των ΠροΚεΚΑ». Από τα λοιπά σχετικά σχόλια του Συνηγόρου του Πολίτη, ειδικό ενδιαφέρον για τις αρμοδιότητες του ΕΜΠ παρουσιάζουν όσα αναφέρονται στην παράταση του χρόνου κράτησης για διάστημα που μπορεί να ανέλθει έως το διπλάσιο του ανώτατου χρόνου προσωρινής κράτησης και την κράτηση ανηλίκων.

6.3. Φυλακές

Στις αυτοψίες του 2019 συνεχίστηκε η πιλοτική εφαρμογή των μεθοδολογικών νεωτερισμών για τους οποίους έγινε λόγος στην Ετήσια Έκθεση 2018¹²², ιδίως η διανομή ερωτηματολογίων - των οποίων το περιεχόμενο παραμένει υπό διαρκή μελέτη και αναθεώρηση - και η διήμερη

118. Κανόνας 60(2), τόσο στην αρχική διατύπωση των ετών 1955/1957/1977 (βλ. Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners Adopted by the First United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, held at Geneva in 1955, and approved by the Economic and Social Council by its resolutions 663C [XXIV] of 31.7.1957 and 2076 [LXII] of 13.5.1977) όσο και στη μεταγενέστερη αναθεώρηση του 2015 («Κανόνες Νέλσον Μαντέλα», πανομοιότυπος Κανόνας 87 στο United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners [the Nelson Mandela Rules], Resolution adopted by the General Assembly on 17.12.2015 [A/RES/70/175]).

119. Κανόνας 71, Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules.

120. <https://www.synigoros.gr/resources/30102019-paratiriseis.pdf>

121. ήδη ν. 4636/2019

122. https://www.synigoros.gr/resources/docs/opcat_1724_gr_2018_web.pdf

διάρκεια. Σημειώνεται ότι σε επίσκεψη στο Κατάστημα Κράτησης Κω συμμετείχαν, επίσης, κλιμάκια του Ε.Μ.Π. της Μεγάλης Βρετανίας και του Ολλανδού Συνηγόρου του Πολίτη.

Στα συνήθη ζητήματα που αναδεικνύονται στις κατ' έτος αυτοψίες του Ε.Μ.Π., όπως ο υπερπληθυσμός, η αδυναμία επισκευής υποδομών και οι ελλείψεις δυνατότητες εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας, απασχόλησης και κατάρτισης, πρέπει να προστεθεί το οξύτατο πρόβλημα στελέχωσης. Η μη κάλυψη προβλεπομένων θέσεων προσωπικού οδηγεί είτε σε πλήρη απουσία λειτουργιών ζωτικής σημασίας, όπως, ενδεικτικά, κοινωνικής υπηρεσίας στο Κατάστημα Κράτησης Κω, είτε σε πλημμελέστατη αντιμετώπιση των αναγκών των κρατουμένων, όπως, ενδεικτικά, στην περίπτωση του ιατρείου στο Κατάστημα Κράτησης Μαλανδρινού. Επισημαίνεται, επίσης, ως πρόβλημα κοινό σε όλα τα απομακρυσμένα καταστήματα κράτησης, η εκ των πραγμάτων αραιή δυνατότητα επισκεπτηρίου.

6.4. Κρατητήρια και Προαναχωρησιακά Κέντρα

Οι αυτοψίες του 2019 επιβεβαιώνουν τη διαχρονική διαπίστωση του Ε.Μ.Π., ότι οι ήδη προβληματικές συνθήκες των κρατητηρίων της ΕΛ.ΑΣ (όπως αδυναμία προαυλισμού, ανεπάρκεια φρούρησης, περιορισμένη χωρητικότητα και ελλιπής καθαριότητα), επιβαρύνονται στο μέγιστο βαθμό από το γεγονός ότι αυτά χρησιμοποιούνται - πλην της ποινικής - και για μακρόχρονη διοικητική κράτηση, σκοπό ασύμβατο προς τον προορισμό και τις προδιαγραφές τους.

Σοβαρά ζητήματα προκαλούν οι ασάφειες ή επικαλύψεις αρμοδιοτήτων, που φαίνεται να ανακύπτουν όχι μόνο σε οργανωτικά θέματα, όπως στην περίπτωση των συμβάσεων καθαριότητας του Τμήματος Μεταγωγών Αττικής, αλλά ακόμη και σε θέματα κατάστασης και προστασίας κρατουμένων, όπως στην περίπτωση του Αστυνομικού Τμήματος Ομόνοιας Αθηνών, όπου την ευθύνη για προσαχθέντες ή συλληφθέντες φέρεται να διατηρούν τα διαφορετικά κλιμάκια ή οι ειδικές επιχειρησιακές ομάδες που πραγματοποίησαν την προσαγωγή ή σύλληψη.

Κατά τις αυτοψίες σε Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών - στις οποίες προστίθενται ευρήματα από αλληπάλληλες επισκέψεις κλιμακίων της Αρχής στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της ως φορέα εξωτερικού ελέγχου των αναγκαστικών επιστροφών αλλοδαπών (ν. 3907/2011) - διαπιστώνονται, ως διαρκή προβλήματα, τόσο η αδυναμία αποτελεσματικής παροχής ιατρικών υπηρεσιών (ακραία περίπτωση το ΠροΚεΚΑ Μόριας Λέσβου) όσο και η ελλιπής συντήρηση των υποδομών (ακραία περίπτωση το ΠροΚεΚΑ Ξάνθης).

6.5. Ψυχιατρεία και Ιδρύματα κλειστής φροντίδας

Στις περισσότερες ψυχιατρικές κλινικές, τα οργανωτικά και λειτουργικά κενά προκαλούν σοβαρές δυσκολίες στη διαχείριση περιστατικών κρίσης διεγερτικών ασθενών. Ενδεικτικά, στην Ψυχιατρική Κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Βόλου «Αχιλλοπούλειο», κατά τη μεταφορά ασθενών για ακούσια εξέταση, ένστολοι και οπλισμένοι αστυνομικοί εισέρχονται στο χώρο και αρνούνται να περιμένουν εκτός κλινικής μέχρι να ολοκληρωθεί η εισαγωγή. Ταυτόχρονα, ελλείπει ειδικά εκπαιδευμένων νοσηλευτών, ζητείται η συνδρομή της αστυνομίας για να τεθούν ασθενείς σε προστατευτικό κλινοστατισμό (καθήλωση), ενώ οι καθηλώσεις δεν καταγράφονται λεπτομερώς, όπως προβλέπεται, σε ειδικό μητρώο.

Τα ιδρύματα κλειστής φροντίδας ΑμεΑ βαρύνονται από πάγια οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα. Με αφορμή επίσκεψη του Ε.Μ.Π. στο Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Δυτικής Αθήνας (Αγία Βαρβάρα), διαπιστώθηκε πως ακόμη εκκρεμεί η κατάρτιση οργανισμού τόσο για αυτό όσο και για όλες τις δομές του Κέντρου Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Αττικής, στο οποίο υπάγεται. Ανέκυψε, επίσης, ζήτημα αρτιότητας των φακέλων των περιθαλπομένων, ιδίως σε σχέση με τη δικαστική συμπαράσταση, ενώ εκκρεμεί και η πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού για συγκεκριμένα θεραπευτικά προγράμματα. Ανάλογο πρόβλημα υποστελέχωσης διαπιστώθηκε στο Παράρτημα Αποθεραπείας και Αποκατάστασης Παιδιών με Αναπηρίες (Καρδίτσα, Κ.Κ.Π.Π. Θεσσαλίας) και στο Ίδρυμα Κλειστής Περίθαλψης Ατόμων με Βαριά Νοητική Υστέρηση «Άσπρες Πεταλούδες» (Βόλος), όπου άτομα χαμηλής λειτουργικότητας, λόγω πολυαναπηρίας, παραμένουν μονίμως στους θαλάμους υπό απόλυτη στέρηση ερεθισμάτων.

